

RESTAURÁLÁS VIDÉKI MŰHELYEKBEN

A mai korban minden tevékenység kapcsán azt kutatjuk, mi a múlhatatlanul szükséges, és ugyanakkor rentábilis, megtérülő szolgáltatás, melyet a közintézményekben végezni kell.

Az intézmények erős nyomás alatt állnak, hogy kiszervezzék szolgáltatásaikat, piaci szereplőktől vásároljanak meg korábban esetleg általuk végzett tevékenységet; más oldalról pedig azt erőltetik, hogy legyenek koncentráltan létrehozott, szakemberekkel, eszközökkel, anyagokkal jól felszerelt nagy műhelyek, amelyek komoly mennyiségben, megbízhatóan és kedvezőbb fajlagos költségek között tudnak a könyvtárak számára kötészeti, restaurálási vagy éppen digitalizálási tevékenységet végezni. Ennek meghatározott esetekben van is létjogosultsága – nekem ezzel együtt az a véleményem, hogy a kisebb műhelyekben végzett könyvjavítási, restaurálási munkáknak nagyon fontos helye, szerepe van a közgyűjtemények tevékenységében. Szándékosan használtam a közgyűjtemény kifejezést, ugyanis több évtizedes tapasztalatom az, hogy a főleg vidéken található, könyvtár, múzeum, levéltár vonzáskörzetében működő papírrestauráló műhelyeknek folyamatosan van munkájuk, megrendelésük, ha kapacitásuk bírná, sokkal többet is tudnának dolgozni. Az említett közgyűjtemények mérhetetlen mennyiségű papíralapú dokumentumot, könyvet, folyóiratot, plakátot, különféle iratokat, térképeket, fotóanyagokat őriznek. Ezek megtartása, szakszerű tárolása, adott esetben konzerválása, felújítása magas szintű szakmai felkészültséget kíván meg, különösen most, amikor fellendült a kutatási kedv, kiállítási tevékenység, amely az említett dokumentumok intenzív igénybevételével jár. Ezért én minden megyeszékhelyen, de akár a múzeummal, könyvtárral rendelkező nagyobb városokban is szükségét látom a papírrestaurátor szakembereknek és kisebb munkák elvégzését lehetővé tevő műhelyeknek. Természetesen egy napilap 30 évfolyamának konzerválását, restaurálását, vagy egy földbirtok – rendezési térképgyűjtemény helyreállítását nem itt kell csinálni – ezeket nagy költségű ráfordítással, előre eltervezve a nagykapacitású műhelyeknek kell elvégezni. A naponta előforduló, múlhatatlanul szükséges javítási, restaurálási munkákat azonban nem lehet odavinni.

Egyik tipikus példája ennek a kiállítás-rendezés: a szervezők az utolsó pillanatig gyűjtik a pénzt, variálják a kiállításra kerülő anyagot, amelyről akkor derül ki, hogy foltos, penészes, rovarragott, rossz megtartású. Ennek restaurálását csak a helyben működő, jól felkészült szakember tudja megoldani, akár egyik napról a másikra is. Nem egyszer fordul elő valamilyen *havária*, beázás, tűzeset – ilyenkor nagyon gyorsan, de mégis szakszerűen kell a dokumentumokhoz nyúlni, hogy megmentjük az utókor számára. Ugyancsak számos esetben hoznak gyűjtők, felajánlók, eladók az intézmény számára papíralapú dokumentumot – annak szakvéleményezése, árának megállapítása, a szükséges konzerválási, tárolási feltételek meghatározása gyorsan és rugalmasan csak a helyi szakemberek által oldható meg.

Az intézmények természetesen programszerűen is végeznek, végeztetnek javítási, restaurálási munkákat; ezek azonban közismerten költségesek, a szükséges anyagok, kellékek jelentős összegbe kerülnek. A pénzt legtöbbször csak pályázat útján lehet megszerezni – ilyenkor válik jelentőssé a helyi szakember tevékenysége, aki a kevés pénz okos felhasználásával a lehető legtöbbet tudja kihozni a restaurálási programból. Mindezeket figyelembe véve tehát kijelenthetjük, hogy a hazai papírrestaurálásnak, javítási tevékenységnek a nagyobb, jól gépesített és ellátott központi műhelyek és a helyi, jól képzett szakemberrel rendelkező, alapvető restaurálási munkák elvégzésére alkalmas műhelyek együttműködésén, egymást támogató, kiegészítő tevékenységén kell nyugodni.

Kiss Gábor